

גידה להיכל

לע"נ הטהורה של מורנו ורבינו עטר הגה"צ מרן רבי משה יעקב ווייס בן הגה"ק רבי אברהם צבי זצ"ל זלב"ע ה"י בטבת תשע"ב

זמני כניסת ויציאת השבת

הדה"נ	מוצ"ש	ר"ת
7:24	8:26	8:57
7:09	8:24	9:00
ב"ב	ירושלים	

יו"ל ע"י בית המדרש הגדול "היכל אברהם צבי" נוה אחיעזר

בנשיאות מורנו הגאון רבי יצחק ישעי' ווייס שליט"א גאב"ד נוה אחיעזר
 רח' נחשוני 3 (מאחורי ביתבנים 7-9), נוה אחיעזר בני ברק
עש"ק פרשת דברים - שבת חזון ח' באב תשע"ח, גליון מס' 440

נושא הלכתי לפרשת השבוע

משיעוריו של הגאון רבי יצחק ישעי' ווייס שליט"א
 גאב"ד נוה אחיעזר - בני ברק

הדברים נכתבו להגדיל תורה ולהאדירה, ולא להלכה למעשה

חידה לפרשת השבוע

מצא כפרשה
 את הראש הרביעי.

סעודה שלישית בשבת ערב תשעה באב

שאלה: באיזה אופן מותר לאכול בסעודה שלישית בשבת זו.

דברי הפוסקים באכילת סעודה מפסקת בשבת

בשולחן ערוך או"ח (תקנב, י): אם חל תשעה באב באחד בשבת, או שחל שבת ונדחה לאחר השבת, אוכל בשר ושותה יין בסעודה המפסקת ומעלה על שלחנו אפילו כסעודת שלמה בעת מלכותו. הגהה, מיהו צריך להפסיק מבעוד יום. והוא מהסמ"ק (צ). ובמגן אברהם (ד): כסעודת שלמה, ומ"מ ישב בדאבת נפש שלא ינהוג בשמחה (רוקח ושל [בלי] ללקט). ולכן לא ישב בסעודת חברים. ובמשנה ברורה (כג) כתב דבספר בכור שור חולק ע"ז ודעתו דמי שרגיל בכל שבת לסעוד סעודה זו עם חבריו ומיודעיו ומונע בשבת זו הוי ליה כאבלות פרהסיא. ולכולי עלמא מותר לאכול עם בני ביתו. ויכול לברך בזימון כיון שהוא שבת. (אליה רבה). - ומקור הלכה זו במס' תענית (ט, ב): דתניא, תשעה באב שחל להיות בשבת, וכן ערב תשעה באב שחל להיות בשבת, אוכל ושותה כל צרכו, ומעלה על שלחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו.

הרמב"ם כתב 'אינו מחסר כלום' אפילו דברים שבצנעה

אבל הרמב"ם (תענית ה, ח) כותב: וערב תשעה באב שחל להיות בשבת, אוכל ושותה כל צרכו ומעלה על שלחנו אפילו כסעודת שלמה, וכן תשעה באב עצמו שחל להיות בשבת אינו מחסר כלום. לא כלל יחד ערב תשעה באב שחל בשבת עם תשעה באב עצמו שחל בשבת, שבחל בערב שבת כתב שמעלה על שלחנו אפילו כסעודת שלמה, ובתשעה באב עצמו שחל בשבת כתב שאינו מחסר כלום. והנצי"ב בהעמק שאלה (קנה, ג) פירש שדעת הרמב"ם שבחל בשבת, לא הותר לעשות סעודה יתירה על מנהגו, אלא שאינו מחסר ממנהגו, כאכילתו בכל שבת. אבל בשו"ת כתב סופר (או"ח קא) כתב שהרמב"ם כתב על פי לשון התוספתא (תענית ג, יג): תשעה באב שחל להיות בשבת אוכל אדם כל צרכו, ושותה כל צרכו, ומעלה על שלחנו אפי' כסעודת שלמה בשעתו, ואין מונע מעצמו כלום. ופירש הרא"ש (תענית ד, לב): כלומר שאינו נמנע מרחיצה וסיכה, ואין צריך לנהוג דברים של צנעה. ולכן בערב תשעה באב שחל בשבת, דליכא רבותא דשרי, דגם בחול מותר דברים של צנעה, מעתיק לשון הברייתא שבש"ס, ומעלה על שלחנו אפילו כסעודת שלמה. ובתשעה באב שחל בשבת, מעתיק סיום התוספתא דאינו

מחסר כלום, שמותר אפילו ברחיצה וכיוצא דברים שבצנעה. - וכן כתב הט"ז (או"ח תקנד, ט) שהמתירין בחל בשבת הוא על פי הברייתא 'ומעלה על שלחנו ואינו מונע עצמו משום דבר'. וכן כתב בביאור הגר"א שם.

מיעוט סועדים בסעודה מפסקת

ובענייני סעודה מפסקת בגמרא (שם ל, א) איתא, הסועד ערב תשעה באב, אם עתיד לסעוד סעודה אחרת, מותר לאכול בשר ולשתות יין, ואם לאו, אסור לאכול בשר ולשתות יין. תניא כלישנא קמא: ערב תשעה באב לא יאכל אדם שני תבשילין, לא יאכל בשר ולא ישתה יין. רבן שמעון בן גמליאל אומר: ישנה. אמר רבי יהודה: כיצד משנה, אם היה רגיל לאכול שני תבשילין, יאכל מין אחד, ואם היה רגיל לסעוד בעשרה בני אדם, סועד בחמשה. וברש"י פירש, שהיו סועדים עמו לכבודו. וכן כתבו התוס' ד"ה ואם היה רגיל לסעוד בעשרה יסעוד בחמשה, צריך למעט בכבודו.

מיעוט חברים נחשבת כאכילת בפרהסיא

מדברים אלו כתב הבכור שור (לבעל התבואות שור, בתענית שם) לתמוה על מה שכתב המגן אברהם שלא ישב בסעודה שלישית במסבת חברים, דהרי מהגמ' משמע דאפילו בחול מותר רק שימעט, ולתנא קמא אין צריך למעט מרגילותו.

זמני התפילות לשבת ותשעה באב

מנחה שב"ק אהה"צ:

5:30 4:30 1:30

מעריב וקנינות - 9:10

שחרית - 8:30
 חצות היום - 12:47

מנחה - 7:15
 שקיעה - 7:47

סיום הצום - 8:14
 לר"ת - 8:57

יה"ר שיהפך לנו יום זה מאבל לשמחה בבנין ביהמ"ק בב"א

ההנהלה

בשבת, אפילו הפסיק סעודתו אין חלה עליו התענית, דאינו חמור יותר מתשעה באב עצמו שבשבת נדחה לאחר השבת ומותר באכילה. - אך כמדומה שהלשון 'אינו מפסיק בסעודתו ואינו ממעט בתבשילין אלא אוכל כל צרכו', משמע יותר כפירוש בעל הבאר היטיב, שאין צריך לסעוד סעודת ביצים ומים ולמעט בתבשילים.

ההבדל בין סעודת שלמה לסעודת אברהם

ובמה שאמרו בברייתא (תענית כט, ב): תשעה באב שחל להיות בשבת וכו', אוכל ושותה כל צרכו, ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו. הנה בבבא מציעא (פו, ב) מבואר: מעשה נמי ברבי יוחנן בן מתאי שאמר לבנו צא שכור לנו פועלים, הלך ופסק להן מזונות. וכשבא אצל אביו אמר לו, בני, אפילו אתה עושה להן כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן, שהן בני אברהם יצחק ויעקב. ופריך הגמ' למימרא דסעודתא דאברהם אבינו עדיפא מדשלמה, והכתיב (מלכים א ה, ב) ויהי לחם שלמה ליום אחד שלשים כר סלת וששים כר קמח, עשרה בקר בריאים וגו' וכו', ואילו גבי אברהם כתיב (בראשית יח, ז) ואל הבקר וכו', ומשני התם תלתא תורי תלתא גברי, הכא, לכל ישראל ויהודה, שנאמר (מלכים א ד, כ) יהודה וישראל רבים כחול אשר על הים.

סעודת שלמה מאכלים שונים וסעודת אברהם הרבה

והמהרש"א (סו) הקשה דאם כן מאי רבותא שאמרו סעודת שלמה בשעתו. ובספר עין אליהו (שיק) העלה לתרץ דהנה יש שני מיני שבחים שמשבחין הסעודה, א' שמשבחין שהיה בה כמה מיני מאכלים טובים. והב', אף שלא היו בה כל כך כ"כ מאכלים טובים, אך היה הרבה לאכול. והנה אמרו שם דסעודת שלמה היתה מה דכתיב שלשים כור וכו', לעמילן של טבחים ולציקי קדירה, א"כ היה בסעודת שלמה מאכלים טובים וכל מיני מעדנים לאכול. ובסעודת אברהם לא היו מאכלים רבים מיני מטעמים, אלא לשונות בחרדל. ולכן אמרה המשנה בבבא מציעא 'אפילו כסעודת שלמה בשעתו', שעשה מאכלים טובים מיני מעדנים לא יצא, אלא מחויב לעשות כסעודה של אברהם, לשון בחרדל. וא"כ ישחוט כמה בקרים כדי ליתן לכל אחד לשון בחרדל שיהיה הרבה לאכול.

סעודת שלמה ברוב עם כרגילותו

הרה"ק רבי צדוק מלובלין בפרי צדיק (דברים, יז) העיר מדוע הזכירה הברייתא כסעודת שלמה בשעתו, ולא אמרו אפילו כסעודת אברהם אבינו, שהרי אמרו בבבא מציעא (הג"ל) למימרא דסעודתא דאברהם אבינו עדיפא מדשלמה, והכתיב ויהי לחם שלמה ליום אחד שלשים כור סולת וגו', ומשני התם תלתא תורי לתלתא גברי, הכא לכל ישראל ויהודה, שנאמר (מלכים א ד, כ) יהודה וישראל רבים כחול אשר על שפת הים. הרי מבואר מדברי הגמרא שאף שמצד כמות המאכלים היתה סעודת שלמה יותר גדולה מסעודת אברהם, אבל מ"מ לכל אחד מהמסובים היתה סעודת אברהם גדולה יותר. וכתב, ונראה שמזה יש סמך, שמי שרגיל בכל שבת לאכול סעודה שלישית עם חברים, שאין לו למנוע בשבת זה שחל בו תשעה באב או ערב תשעה באב, וכדעת הבכור שור שחלק על המג"א (כמובא לעיל). ומזה שמזכיר בגמרא אפילו כסעודת שלמה, שמבואר בגמ' שם שהי' לכל ישראל ויהודה, יש סמך שאין לשנות בשבת זה ממה שרגיל לאכול בחברים בכל שבת בסעודה שלישית. ושם כתיב יהודה וישראל רבים כחול הים אוכלים ושותים ושמיחים, ובכאן הא הרוקח כתב שישב בדאבון נפש. אך הפירוש שלבו יהא בדאבון נפש, ובפרהסיא צריך להיות בשמחה כמו בכל שבת.

משתכרין בסעודת תשעה באב אין הכוונה לסעודה ראשונה

במדרש (איכה רבה ג, ה'): ונגינות שותי שכר (תהלים סט, יג), מאחר שהן אוכלין ושותין ומשתכרין בסעודת תשעה באב, יושבין וקוראין קינות ונהי באיכה. וברמ"א (תקנב, ט) הביא שמזה יש סמך להרבות קצת בסעודה ראשונה בערב תשעה באב. וכתב הפרי צדיק (הג"ל) שמשלשון המדרש 'סעודת תשעה באב', נראה דלא קאי על סעודה ראשונה, רק על סעודה שפסיק בה. וכן אחר

ועוד כיון שמוכח מכאן שמייעוט חברים הרגילים אצלו הוי עיין אבילות, א"כ אסור בשבת. ולא דמי למ"ש המגן אברהם בשם הרוקח לישב בדאבון נפש, דנחשב כאבילות בצנעה, ודברים שבלב, אבל מי שרגיל לאכול בכל שבת עם חביריו ומיודעיו, ומונע בשבת זו, הוי ליה כאבילות פרהסיא.

סעודת חברים אינה אסורה למי שרגיל בכך בשאר שבתות

בספר יד דוד (וינצחיים, תענית ל, א) כתב דאף המגן אברהם לא קאסר במי שרגיל בכך בשאר שבתות, ולא אסר אלא למי שאינו רגיל בכך. אף שמדינא גם זה מותר, מ"מ מהרוקח נלמד דכשם שצריך לאכול בדאבון נפש, פשיטא דלא יאכל אף בסעודת חברים. ובעל שבת של מי בספרו מתת אלקים תמה, דעדיין קשה קושיית הבכור שור על המגן אברהם דכיון שנמנע משום אבילות, לא ראוי לעשות כן בשבת. - ואולי חדא מיתרצא בחברתה, דמי שאינו רגיל בסעודת חברים בשעה זו, אצלו מניעת הסעודה אינה נחשבת כאבילות, ולכן שפיר יש לו לחוש לשיטת הרוקח ולהמנע מלישב בסעודת מרעים.

ההפסקה בעוד יום היא שיפסיק לפני שקיעת החמה

ובבאר היטיב (הראשון לרבי ישעי' הלוי נכד ה"ט"ז) הקשה על מה שהביא הרמ"א מהסמ"ק שצריך להפסיק מבעוד יום, מדברי רש"י (תענית כט, ב): וכן ערב ט' באב שחל להיות בשבת אינו מפסיק סעודתו ואינו ממעט בתבשילין, אלא אוכל כל צרכו, ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו וכו' עי"ש. ובשו"ת שתי הלחם (למהר"ם חגיז, ז) הביא מה שכתב אל הגאון בעל באר היטיב, שלדעתו אין דברי רש"י סותרין דברי הסמ"ק, דרש"י פי' דברי הגמ' מצד אחד להקל. והסמ"ק פירש דברי הגמ' ורש"י מצד אחר להחמיר, ולא רש"י חולק על הסמ"ק, ולא הסמ"ק חולק על רש"י. כי דברי רש"י ז"ל סובבים על היתר אכילת הבשר ושתיית היין בסעודה המפסקת. ומילי קתני. דלא מבעיא אם משכה סעודת חצות עד הערב דהוא זמן סעודה המפסקת. דאינו מפסיק סעודתו כדי לאכול סעודה המפסקת ממאכל שאינו של בשר, כמו שמחייב לעשות בחול. אלא אפילו בהתחלת הסעודה מעלה על שולחנו ואינו ממעט בתבשילין, אלא אוכל כל צרכו. והמניעה מאכילת הבשר ושתיית היין משום אבל אסורה. ובזה גם הסמ"ק מודה. אמנם דברי הסמ"ק באו להורות לנו חומר התענית שצריך שיהיה בהפסקה מבעוד יום, ולא מפני היות שבת שהותרה לו אכילת הבשר ושתיית היין ימשך סעודתו עד צאת הכוכבים, משום דאין לנהוג אבילות בשבת, דזה חלילה לעשות. וצריך דוקא להפסיק מבעוד יום כדרך שאר ימות השנה. דבזה אין ספק דמודה רש"י.

אינו מפסיק פירושו שאין אוכל סעודה מפסקת

והגאון בעל באר היטיב השיב לו (סו) שמה שכתב רש"י 'אינו מפסיק סעודתו', היינו שאין צריך לאכול סעודה המפסקת [=ביצים ומים]. ודלא כמו שהביא הבית יוסף (סוף תקנב): כתב הגמ"י (תענית ה, ז אות ל) יש גדולים [באשכנז] שנהגו כשחל ט' באב במוצאי שבת שאוכלין אחר סעודה ג' סעודה המפסקת, והר"ר מאיר (מרוטנבורג) לא חש על זה המנהג. וכן פשוט כדברי הר"מ. וא"כ למה אינו מביא [הרמ"א] דברי רש"י לפי פירושו. - ביאר שלא היתה כוונתו בספרו להקשות שרש"י משמע שאין צריך להפסיק לפני השקיעה. אלא הקשה מדוע השמיט הרמ"א את דברי רש"י, שהם כמנהג המהר"ם, שאין אוכלים סעודה המפסקת אחר סעודה שלישית. [והבאר היטיב (החדש, שבמהדורות המצויות) כתב על קודמו שלא דק, ופירש כמוהו את רש"י. ונעלם ממנו שכבר קדמו המחבר עצמו. וביאר שאין זו תמיהתו].

אינו מפסיק פירושו שאם הפסיק בעוד יום מותר לאכול

ובאמת ליעקב (להגר"י קמינצקי, או"ח תקנב) כתב שלשון רש"י אינו משמע שכוונתו כנ"ל שאין אוכל סעודה מפסקת, אלא מותר בבשר ויין. ולכן מפרש שרש"י בא לומר שאף שבימות החול לאחר שהפסיק סעודתו חלה עליו התענית, ונאסר באכילה אף מבעוד יום, אבל כשחל ערב תשעה באב

כך במדרש רבה (שם, 1) הביא כל שהוא מסעודת תשעה באב אסור לאכול בשר ולשתות יין, הרי דקרי סעודת תשעה באב לסעודה שמפסיק בה. ואמרו עוד (שם) וכן רב מן דהוא אכיל כל מאכליו, נסיב וכו' ואמר זו היא סעודת תשעה באב. וכן הוא בירושלמי והוזכר גם במגן אברהם.

משתכרין בסעודת תשעה באב הכוונה בימי בית שני

ובעטרת זקנים (א"ח שם) הודפסה הגהת מוהר"ר צבי שפיץ [ראה מה שכתבתי עליו בס"ד במוריה (קלא-ב) ונכלל כעת בברכת אלישע (ג, עמ' רכב)], וז"ל: דאין להביא ראייה כלל מהמדרש הנ"ל, דהא יש לדייק מה שכתוב אחר שאוכלין ושותין ומשתכרין בסעודת תשעה באב, דמשמע בסעודה דתשעה באב עצמו. ונראה לי דודאי בסעודת תשעה באב עצמו מיירי, בשעת מקדש שני, דאז היה תשעה באב לששון ולשמחה, כדאיתא בגמרא דראש השנה (יה, ב) דמקשה כתיב (זכריה ח, ט) צום וכתיב לששון ולשמחה, ומתוך בשעה שיש שמד צום וכו'. אם כן על כרחך בשעת מקדש שני היה תשעה באב לששון ולשמחה. ועל זה דורש המדרש ישיחו בי יושבי שער ונגינות שותי שכר, והיינו ר"ל הפסוק מייחס לישראל, שהקב"ה אומר להם ישיחו בי יושבי שער, ר"ל שמדברים בי היושבים בשער, גם המנגנים בשתיית שכר, מדברים בהקב"ה את דבריו. ועל זה אמר המדרש ונגינות שותי שכר, אלו ישראל. מאחר שהיו אוכלין ושותין ומשתכרין בסעודת תשעה באב, והיינו ר"ל בסעודת תשעה באב עצמו, שהיה אז לששון ולשמחה. מכל מקום אחר זה היו יושבין וקורין קינות, והיינו אחר אכילתם ושתיתן היו קורין קינין קינות איכה אשר נתייחד. והוא הנבואות והקינות על חורבן בית ראשון, ואמרו הם בבית שני הקינות, אף שהיה תשעה באב לששון ולשמחה, מכל מקום היה לזכרון לפנייהם קינות איכה על בית ראשון. אם כן אין להביא ראייה על אכילה בזמן זה אחר חורבן בית שני, שהוכפלו בו צרות ויש צום, פשיטא ופשיטא דבוודאי י"ל דאסור בסעודה לגמרי. ואין לך אלא מה שהתירו חכמים תבשיל אחד ולא יותר. ונראה לי דמוכח בגמרא דראש השנה הנ"ל ברש"י, דהתם מקשה בגמרא, על מה שכתוב במתניתין (שם) על ששה חדשים שלוחין יוצאין וכו', וליפקי נמי אתמוז וטבת וכו', ופירש רש"י, דאמר רב חמא וכו', ומתניתין בזמן הזה מיירי מדתני ובזמן שבת המקדש קיים וכו'. וקשה ארש"י, תיפוק ליה דמוכח על כרחך דמיירי בזמן הזה מדקאמר [במשנה שם] ועל אב מפני התענית. ואי בזמן שבת המקדש קיים הא צום החמישי הוא לששון ולשמחה, ואם כן מוכח מרישא. אבל לפי זה מתורץ דמשם אין ראייה, ד"ל דאף בזמן שבת המקדש קיים היו יוצאין מפני התענית, דהיינו שהיה לזכרון שלאחר אכילתן היו קורין קינות איכה, לכך אינו מוכח מהתם, וצריך הוכחה אחרת.

הקושי לפרש על זמן הבית

והעיר עליו הפרי צדיק: ואם שבאמת אז גם כן היו קורין מגילת איכה, וכן לעתיד גם כן לא יתבטל מגילת איכה, שהוא מעשרים וארבע ספרים, והם לעולמי עד, אך אז יהיה להם פירוש אחר, מה שיהיה מורה על טובות ונחמות. וכמו שכתבו במפרשים לפרש פסוקי איכה לטובה. אך לשון קינות ונהי לא משמע הכי. ובפרט בפתיחה לאיכה רבה (י"י) דאיתא לאחר שהן אוכלין ושותין ומשתכרין בסעודת תשעה באב, יושבין וקוראין קינין ונהי ואיכה. לשון קינין לא משמע על קריאת מגילת איכה בזמן הבית שהיה בשמחה. גם מה שדרש זה על נגינות שותי שכר, ופירש המתנות כהונה מפני שצריך לקרות בטעמי וניגוני, וזהו ונגינות שותי שכר. ואינו מובן לכנות טעמי איכה בלשון ונגינות, שהם אינם ניגון רק טעמי בכי והספד.

משתכרין בסעודת תשעה באב הכוונה כשחל בשבת

לכן מפרש הפרי צדיק, דכוונת המדרש הנ"ל על שבת שחל בו תשעה באב או ערב תשעה באב, שאז מעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו. ועל זה פתח ישיחו בי יושבי שער, אלו שהן יושבין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. והנה בתי כנסיות יתכן על קריאת איכה, אבל בתי מדרשות מה טיבם אז. אבל בשבת ישראל יושבים בבתי כנסיות ובתי מדרשות, וכמו

שאמרו (שיר השירים רבה ה, יז) היושבת בגנים וגו', אף על פי שישראל עוסקין במלאכתן כל ששת ימים, שבבת משכימין ובאין לבית הכנסת וכו'. וכן בתנא דבי אליהו רבה (פרק א') שבת יעשה כולו תורה. ואמר ונגינות שותי שכר, שבשבת זה צריך לזמר בנגינות כמו בכל שבת, שאם ימנע משום אבל, יהיה אבילות דפרהסיא ואסור, וכמו שכתב הבכור שור הנ"ל.

בסעודה שלישית צריך לשתות יין

ומבאר עוד: ואמר, מאחר שאוכלין ושותין ומשתכרין, יושבין בלילה במוצאי שבת, וקוראין קינין ונהי ואיכה. ומה שאמר ומשתכרין, נראה שבשבת צריך להיות גם יין בסעודה. והנה חז"ל תיקנו קידוש על היין רק בסעודת ליל שבת ובסעודת הבוקר. ובסעודה שלישית לא תיקנו קידוש על היין. רק בפרי עץ חיים (שער השבת, כג) כתב שהאר"י הקדוש ז"ל היה שותה יין באמצע הסעודה בסעודה שלישית. והענין הוא דאמרו בגמרא (סנהדרין ע, א) לא נברא יין בעולם אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים, שנאמר (משלי לא, ו) תנו שכר לאובד ויין למרי נפש. ולשון בעולם אין לו פירוש. ובגמרא (עירובין סה, א) ליתא תיבת בעולם. אך כבר עמדנו על זה איך שייך לא נברא יין וכו', הא יש יין דמצוה, היינו יין דנסכים יין דקידוש וכהאי גוונא. אך באמת במדרש (במדבר רבה י, ד) הגירסא לא נברא יין בעולם הזה אלא לשלם וכו'. ובספר דקדוקי סופרים מביא שבכמה גמרות כתב יד גם כן הגירסא בעולם הזה, וכן בכמה ראשונים עיין שם. והנה בזוהר הקדוש (ג, רמח, ב. ושם רטז, ב) מפורש שכל יין דמצוה הוא מיינא דמנטרא יינא דאורייתא. וכן מובא בזוה"ק (א, קמב, ב) ויבא לו יין, רמז רמיז ליה מאתר רחיק קריב ליה וכו', מההוא יין דכל חידו אשתכח ביה. והיינו שאף שיעקב אבינו הביא לו יין ענבים כפשוטו, מכל מקום בפנימיות היה היין הזה מבחינת יין המשומר בענביו. וכמו שדרשו (בראשית רבה סז, ב) ואוכל מכל, מכל טוב שהוא מתוקן לעתיד לבוא. דאף שיעקב אבינו הביא לו מטעמים כפשוטו, רק בפנימיותו הטעימו בזה מטוב העתיד לבוא לעולם הבא. וכמו שדרשו גם בגמרא (בבא בתרא יז, א) שלושה הטעימן בעולם הזה מעין עולם הבא יצחק דכתיב ביה מכל וכן היין שהביא לו אף שהיה יין כמשמעו היה גם כן בבחינת יינא דמנטרא וכן כל יינות של מצוה הם מיינא דמנטרא. וזה שאמרו בגמרא לא נברא יין בעולם הזה דייקא היינו מה ששותין בעולם הזה לא למצוה הוא רק לנחם אבלים וכו':

שתיית יין בסעודה שלישית למרי נפש על צאת השבת

ומבאר הפרי צדיק: ומה שהיה נוהג האר"י הקדוש לשתות יין בתוך הסעודה בסעודה שלישית, נראה שזה היה מעין מה שנאמר תנו וגו' ויין למרי נפש, דכתיב (תהלים קד, יט) ויין ישמח לבב אנוש. היינו אף מי שהוא במדרגת אנוש, שהוא מדרגה הפחותה, וכמו שדרשו (שבת קיח, ב) על מה שנאמר (ישעיה נז, ב) אשרי אנוש יעשה זאת, אפילו עובד עבודה זרה כאנוש מוחלין לו. והיינו שאחר שעובר השבת ובאים ימי המעשה, אז האדם מר נפש מאד. וכמו ששמעתי מרבינו הקדוש זצלה"ה, שאמר בשם אחד, שבמוצאי שבת הוא כמו שמשליכין אותו מאיגרא רמא לבירא עמיקתא. ומטעם זה אומרים במוצאי שבת הפסוק הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד, ואין אומרים אל תירא אלא למי שמתירא, שאז נופל פחד על האדם כשרואה שיוצא מקדושת השבת לימי החול. ולכן אומרים אל ישועתי אבטח ולא אפחד. ומשום זה אומרים גם כן שיר של פגעים במוצאי שבת קודש. ולכן מטעם זה שתי האר"י הקדוש יין בתוך הסעודה שלישית, והוא היין להביא שמחה למרי נפש.

עושים כסעודת שלמה לפי שהלב עצב צריך לשמוח בנגלה

ולכן בשבת שחל בו תשעה באב או ערב תשעה באב, שצריך אף בשבת להיות הלב בעצבות ובדאבון נפש, ממילא כשנגמר השבת הלב עצב מאד, וצריך לזה היין לשמח לבב אנוש. וזה שאמרו בגמרא הנ"ל, ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו, אף שאין בה חובה אלא רשות. רק לרמז מה שנאמר שם יהודה וישראל וגו' ושותים ושמים, שבנגלה צריך

התענית יש בו דין מיעוט בכבודו. ולכן נראה לו ברור שפירוש הברייתא שמעלה על שלחנו כסעודת שלמה בשעתו, אין הכוונה על ריבוי האכילה עצמה. אלא שיש כאן שני דברים, תחילה קאמר שבחל בשבת אין דין תענית נוהג כלל, וזה מה שאמרו אוכל ושותה כל צרכו. ובה כלול כל דין ביטול התענית בשבת. ומצד ריבוי האכילה אין כאן שום רבותא בסיפא שאמר כסעודת שלמה בשעתו, אלא שבסיפא קא משמע לן דין נוסף, שכשם דדין התענית אינו נוהג בשבת, כך אין נוהג בשבת דין מיעוט בכבודו. ועל זה אמר דמעלה על שלחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו, שהיה בה ריבוי בכבודו, כדרך שאמרו בסעודה בעשרה, שהוא ריבוי בכבודו, ואצל שלמה סעדו יהודה וישראל רבים כחול הים. וממילא מיושב היטב למה לא אמרו כאן כסעודת אברהם אבינו, שהרי מבואר שם כסעודת אברהם אבינו היתה עדיפה רק לענין ריבוי האכילה לכל אחד, אבל לענין העלאה על השלחן בכלל, סעודתו של שלמה היתה עדיפה, שהיתה ברוב עם. וכיון שרצו להשמיע שמותר בשבת להרבות בכבודו, שפיר הוצרכו להזכיר את סעודת שלמה ולא את סעודת אברהם.

להיות בשמחה. וזה שאמרו במדרש הנ"ל מאחר שאוכלין ושותין ומשתכרין בסעודת תשעה באב, היינו בסעודה שמפסיק בה, שנקרא במדרש וירושלמי סעודת תשעה באב, יושבין וקורין קנין ונהי ואיכה בלילה. דבשבת אסור לשנות ולהראות אבילות, רק צריך לנהוג כמו בכל שבת, וכאמור.

בשבת מותר אף להרבות במסובים לכבודו

והגר"י הוטנר (ספר הזכרון, ס"ה כה) הביא שאחד מגדולי האחרונים [נראה שכוונתו להרה"ק רבי צדוק מלובלין הנ"ל] הקשה דכיון שמשמע שסעודת אברהם אבינו עדיפה מסעודת שלמה, למה לא נקטה הגמ' בתענית אפילו כסעודת אברהם אבינו. -ולדברי העין אליהו הנ"ל, הרבותא היא שמותר להרבות במאכלים טובים מיני מעדנים, ולא רק שמותר לאכול הרבה ממאכלים פשוטים. והגר"י הוטנר זצ"ל תירץ, דבגמ' (תענית ל, א) מבואר שבערב תשעה באב יש דין שצריך לשנות מרגילותו, אם היה רגיל לסעוד בעשרה יסעד בחמשה. ופירשו בתוס' (ד"ה ואם) שהטעם משום שצריך למעט בכבודו. ובוודאי שבתשעה באב בעצמו לא גרע מערב תשעה באב. ומלבד דין

זיו ההיכל - פקודת משה

ממרו רבינו הגה"צ גאב"ד נוה אחיעזר זצ"ל

והנה העצה לזה שגם כאשר מוכיח את בני" לא יעורר עליהם שום קטרוג, היא שהמוכיח יזכיר גם את שברון לבם של ישראל לאחר שחטאו וכפי שאמר הרה"ק מוה"ר זושא זצוק"ל שלא ראה מלאך שלם שנברא מעבירה של ישראל, דתמיד הישראל אינו עושה העבירה בלב שלם. ובוזה מפרש הייטב לב הפסוק לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה"א עמו ותרועת מלך בו, דתרועה הוא לשון שבורה, והיינו דתרועת מלך בו, דליבם נשבר מהעבירה שעשו ולכן לא הביט און ביעקב. וכן פי' בזה דברי דוד המלך ע"ה ה' נגדך כל תאותי ואנחתי ממך ללא נסתרה, דאמנם יודע הקב"ה תאותי אך גם אנחתי ושבוני ליבי לא נעלמה ממנו. ובישמח משה פי' בזה הכתוב באיכה תבוא כל רעתם לפניך, כי רבות אנוחותי ולבי דוי.

ונראה דבזה נחלקו שני המ"ד במדרש, דח"א אעורר כל לענין, דהיינו שאוכיח את בני ישראל ואיסרם בדברי מוסר, אך ח"א דאין די בכך דאז יוכל להתעורר גם קטרוג על בני ישראל, ולכן העצה אסדר כל לענין שעשה דצריך לסדר ולפרט גם השברון לב שיש ליהודי ע"י העבירה שעשה ואז לא יעורר עליו קטרוג. וז"ש בהפטרה הוי גוי חוטא עם כבד עון וגו' כל ראש לחולי, דאמנם הוכיח הנביא על עונותיהם אך הזכיר ג"כ את חללים וצערם ע"י החטא כדי לא לעורר עליהם קטרוג. ולפיכך רצה הקב"ה דייקא שיוכיחם משה רבינו ע"ה הווא ישכיל וידע איך להוכיחם מבלי לעורר עליהם קטרוג משא"כ בלעם אף שברכם והחליק להם בלשונו ג"כ רצה לעורר עליהם קטרוג. ואולי לכן הזכיר מרע"ה כל המקומות שעברו בהם כדי להראות המלאכים שנבראו מכל אותם העבירות, שאין בהם מתום וכנ"ל, ודו"ק.

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל. ובמדרש מוכיח אדם אחרי חן ימצא ממחליק לשון, מוכיח זה משה, מחליק לשון בלעם וכו'. ועוד שם במדרש, זש"ה (תהלים נ') אלה עשית והחרשתי דמית היות אהי' כמוך אוכיחך ואערכה לענין. ארשב"נ אלה אלהיך ישראל החרשתי לכם, למה שהיה משה מפיס עלי ואמר סלח נא, אוכיחך תרין אמוראין ח"א אעורר כל לענין, וח"א אסדר כל לענין. עוד איתא במדרש ראיות היו תוכחות לומר מפי בלעם והברכות מפי משה, אלא אלו הוכיחם בלעם היו ישראל אומרים שונא מוכיחנו, ואלו ברכם משה היו אומרים אוה"ע אוהבן ברכו, אמר הקב"ה יוכיחן משה שאוהבן ויברכן בלעם ששונאן כדי שיתברר הברכות והתוכחות ביד ישראל.

ונראה לפרש, דידוע מה שאמר היהודי הק' מפשיפחא זצ"ל שמשנה תורה הוא המובחר שבספרי המוסר, ועל כן צריך יהודי בכל יום ללמוד במשנה תורה. והנה המוכיח את חבריו צריך לזהר שלא יעורר עליו קטרוג, וכמו שהביא באמרי יוסף בפרשתן שהרה"ק המגיד מוהרי"מ מזלזל שוב זצוק"ל כשהיה דורש והיה מוכיח את העם היה הופך פניו, ואמר רבש"ע הנה עמך הם שלמים הם וראויים הם, והנה הם חפצים מאד לעשות רצונך, ומה שאני מקנטר אותם הוא בעבור כבוד שמך שיתאמצו מאד במצותיך, עיי"ש.

וכעין זה גם התפארת שלמה בפרשתן דהמוכיח צריך להיות נשמר מאד לבל יקטרג ח"ו עליהם בדבריו להזכיר עונם, רק אחרי ראותו כי נמחק עונם ונתקן ולא נשאר רושם כלל, וזה הרמז אלה הדברים כו' בעבר הירדן, הירדן יר"ד די"ן פי' שכבר עברו וחלפו הדינים מהם ונמחק העון אזי הוכיח אותם ולא מקודם, עיי"ש.

<p>חידה לפרשת מטות החשבון מטוען כי יש ארבע מיטין וארבע משמאל.</p> <p>חידה לפרשת מטות בטטות שמי באחד ומסעי שמי בשתיים.</p>	<p>פתרון החידה השבועית (מטות-מסעי)</p> <p>1. בפסוק עטרות ודיבן וגו' (ג, א) יש בו תשע ערים, כאשר העיר חשבון באמצע, ארבע ערים לפניו וארבע אחריו.</p> <p>2. בפרשת מטות נקראת העיר בתיבה אחת דיבן (ג, ז), ובפרשת מסעי בב' תיבות דיבן גז' (ג, מה).</p> <p>© כל הזכויות שמורות למחבר</p>
---	---

גמ"ח כלי עבודה "אביה" (שייחון ר') טלפון: 03-6780673 או 054-2149883 (שלמה)

רוב כלי העבודה: פטישון, רתנת, דיסק, מקדחות, מברגות, קונגו, וכיו"ב חדש! מכשיר היתוך לקרמיקה! ייעוץ וליווי מקצועי חנם!

גמ"ח חדש!
160 מטבעות כסף
לעשיית 'פדיון נפש', על פי האריז"ל והרש"ש
טלפון: 03-6780673 או 054-2149883 (שלמה)

נוס תנחומים
נשגר בזאת קדם מעכ"ת ידידינו הדגול מקרב ליבות ישראל לאביהם שבשמים פה מפיק מרגליות הרב הגאון הצדיק רבי **אריה שכטר** שליט"א באבלו על פטירת אחיו הג"ר **סוביה שכטר** זצ"ל המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד.

המשתתפים בצערכם
מתפללי ולומדי ביהמ"ד לומדי שיעור אוה"ח הק' מערכת "נוה ההיכל"

שיעור דף היומי של הרב גריינימן שליט"א
במוצאי תשעה באב יתקיים בשעה 9:30 בערב